

Vad enskilt Spanien beträffar, så synes de öfver vattnet (här Medelhavet) komne inneväanarne hava burit det allmänna kolonistnamnet Iberier i synnerhet på halvöns södra delar. I de nordligare trakterna däremot, bodde redan förut Celter; och de av ankomlingarne, som drogo sig upp ibland dem, kallades därför Celt-Iberier, d. ä. »Kolonister blandade med Celter». Ännu nordligare i halvöns hörn eller kant, fingo de benämningen Cant-Iberier (Cantabrer).

Med ett ord, av de österländske kolonisterna, Iberierna, togo grekerne sig anledning för namnet, och kallade hela landet Iberien efter folket, liksom romarne kallade det Hispanien efter djuren.

Spaniens tredje namn Hesperia betyder Aftonland, och hade sitt upphov däraf, att, enligt den gamla världens åsikter, Spanien låg västligast av alla bekanta länder: var stället för själva solens nedgång i Occanen, och hela jordens Kväll. Namnet härleder sig val av grekernas *hesperia* som betyder afton; men när sibilationen (*o*) avräknas, är det återstående Epera intet annat än det österländska עֵבֶר, Eber, vari media (*v*, *b*) hårdnat till *p*. — עֵבֶר har väl icke alldeles märkelsen av Afton, men är likväl släkt med עֵרֶב, Ere b. (genom den vanliga omsättningen av de två senare radikaler); och Ere b betyder Afton. Man finner således att Iberia och Hesperia i flera avseenden äro samma namn.

Hesperidernas (Aftonbarnens) trädgårdar med sina gyllne frukter, som i den gamla tiden så mycket omtalas och berömmas, äro Murcia och Valencias Huertas, med sina citron- och pomeransskogar.

om Tälkorn
om ...

accno 185

FRIA FANTASIER

VILKA BETRÄKTADE SÄSON FLETTIF...

AV

HERR HUGO LÖWENSTJERNA

STUNDOM FÄLLADES

TÖRNROSENS BOK

STUNDOM

EN IRRANDE HIND

BAND VI

BARON JULIUS K*
OM SÄTTET ATT SLUTA STYCKEN

Reser ni? jag följer, sade han. — Blek, men utan synbar kroppsansträngning, steg han upp.

Min avsikt är också att resa söderut genom Sverige, fortfor han, jag har intet skäl att dröja här längre.

»Tillåta era krafter, att nu fortsätta resan?»

»Tillåta era krafter? Jag är alldeles icke sjuk. Vart reser ni?»

»Nu, herr baron, resa vi först upp på Omberg.

Där är en vacker situation, ett målande perspektiv. Jag har intet annat syftemål för min resa, än blott att resa. Således — det vill säga, om ej ni själv och ert älskvärda sällskap misstycker en följeslagare, som jag — så far även jag ditupp.

»Har ni intet mål för er resa? Då reser ni blott för er hälsa?»

På sätt och vis. Jag reser för att bli sjuk.

»Här står icke allt rätt till», tänkte jag, men sade endast: »Ni var ju vid Medevi, var det också för att bli —»

Sjuk? nej. Där blir man varken frisk eller sjuk. Också var jag icke där på annat sätt, än att jag reste därifrån. Jag for förbi blott. Men ni stöts tvivelsutan av detta besymmerliga tal, vars klav ni icke äger. Jag är skyldig för er på resan; likväl lovar jag, att icke vara obehaglig. Jag vet att ni hör till Löwenstjernska huset, jag har igenkännt ett och annat ansikte, ehuru jag aldrig sett dem förr: jag har igenkännt nya intagande drag på äldre förut kända! — Men ni själv — förlåt — med vad namn får jag —

»Mitt namn är Eleonora Amalia; en Löwenstjerna.»

Min fröken, jag har hört talas om er. Ni är syster till Hugo, och till Andreas Vilhelm. Ni är en förträfflig mans syster. Vad är namnen på dem, som åtfölja er?

»Mina brorsbarn.»

Andreas Vilhelms barn: alla?

»Nej endast en, Julianus. De övriga äro hvar sin fröken. Hugos barn: Frans, Henrik och Aurora.»

Hon heter alltså Aurora? Vålsignelse öfver henne! Men jag uppehåller er, min fröken.

Detta uttryck tog jag som ett höfligt svar. Det be mig gå, i synnerhet som den ton, varmed han uttalade sina ord, innehöll något innerligt och angenämt, nästan rörande, likt en bön om förlåtelse. Och hans uttalande var däruti något rätt förnämt, högst förnämt, som olik en djupt dold, men likväl ganska tillräckligt uttalad befallning. Jag gick.

Elvastra.

Vi foro ut ur Vadstena på södra sidan, förbi det höga slottets bägge smärre östra torn; togo vägen som Starby gård och sedan in i Aske härad. Här är marken så bördig, bror Hugo, att säden och gräset icke är grönt på vanligt vis, utan svartgrönt av must. Träden ligger åt alla håll öppna och ser rik ut, men är icke vackra. Man har för ögonen ständigt en — en oförlig limp — jag talar som fruntimmer. Omberg ligger verkligen i denna form framför den resandes ögon, när han far söderut ifrån Vadstena stad. Man ser en — en kullrig höjd mitt på en vidsträckt slätt, utan sammanhang, när eller fjär, med något annat berg. Tillåt mig därför ännu en gång likna hela det ymniga Aske härad vid ett slätt och väl dukat matbord, där Omberg ligger bredvid som själva bullan.

Vi sågo Åbylund på litet avstånd, foro igenom Herresta och Tjällsta, och kommo till en sjö, som heter Tåkern, vilken skall vara mycket grund, och som man ämnar för-

vandla till land. Det har jag ingenting emot, ty det var en obehaglig sjö. Kan han duga till land, så skall det vara mig ganska kärt.

Vi voro nu vid foten av vårt Omberg. Här börja utsikterna bli romantiska, vi nalkades Alvastra ruiner och stego ur.

Baronen närmade sig på vägen i sin karickel. Jag hade underrättat mina brorsbarn om hans person, och de blevo högst oroliga. »Han är icke hemsk, blott olycklig, sade jag; i skolen visa honom aktning och undseende.»

— Juliani ansikte mörknade mest av allas; vid en blick från Aurora klarnade det likväl ater, och visade sedan det vackraste panorama av skugga och dager.

»Om jag skall tro denna man, så reser han för att bli sjuk,» tillade jag. — Torde bli svart! utropade Henrik skrattande; i denna trakt och denna arstid sjuknar man icke lätt. — Men Aurora såg på mig med frågande blickar, vari en blandning av förundran och medlidande visade den mest intagande teint.

»Förmodligen, fortfor jag, är hans mening den, att han vill bli frisk.»

Det lät likväl icke så.

»Nej, men om jag rätt förstår honom, önskar han få en kroppslig sjukdom, för att, om möjligt, kväva en annan ännu större, en inre. Så såg han mig ut.»

Härvid upphörde själve vår Henrik att skratta. Vi gingo ifrån kaleschen bort i det höga, friska och frodiga gräs, som betäckte lämningarne efter det namnkunniga klostret. Alvastra bär sitt namn efter drottning Alfild, säger man. Hon hette också Ulfhild, och var konung Sverkers gemål, men jag vet icke, om klostret även hetat Ulvastra. Ännu stå några av murarne upprätt; vi gingo in ibland dem. Stora götiska fönsteröppningar, förmod-

ligen tillhörande klostrets kyrka, och en liknande delar av ett kor, stodo kvar i vördnadsbjuda. De gröteska lineamenter, och visade oss en rörande tavla för byggde en kung. Och för himmelriket. Gammalmo Sverker!

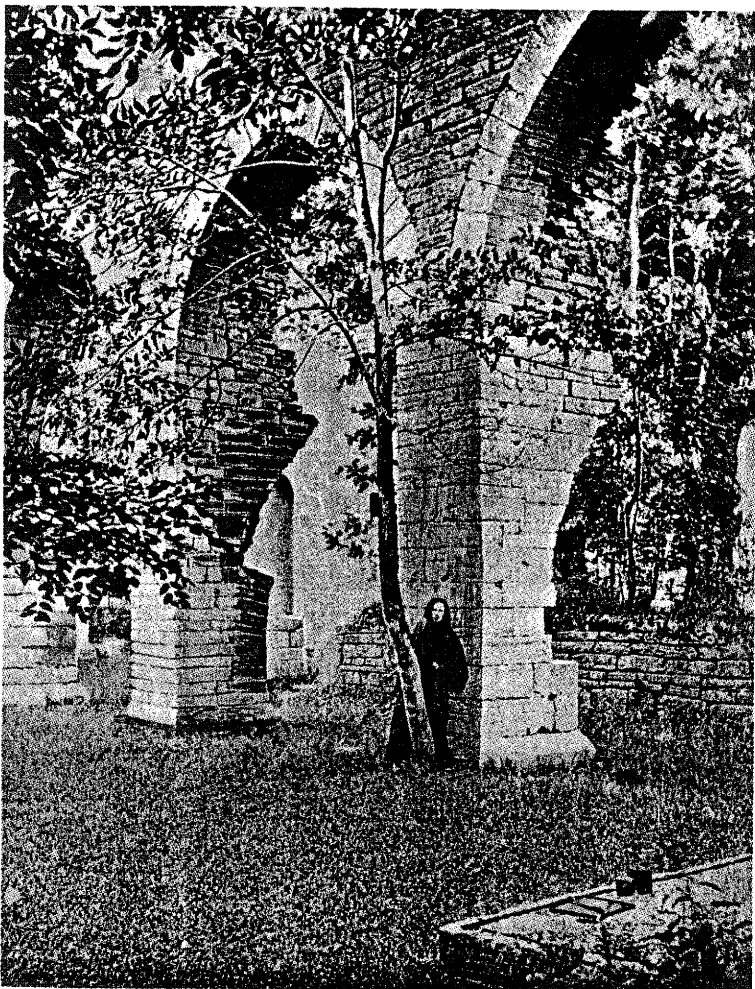
Baron Julius hade nu hunnit ändå fram till Alvastra. Han gick in i vårt sällskap med ett lätt ölyck, likväl så, som bad han om förlåtelse för sin svar. När han steg över de omkullfallna stenblocke tänkte jag: »dessa äro liggande ruiner. Och murarne är omkring oss, de äro stående ruiner. Men -- se där kommer en -- en ruin, som går!»

Alla mina släktingar sigo på honom om en viss vördnad, churu mycken höjd. Av de berättelser de hört, och som Frans förvarat i sin historia om den tiden, var det naturligt, att nyfikenhet och tillbakadragnethet på en gång måste blanda sig i deras fysionomier. Även Julianus var icke fri ifrån den förra, churu han märknade allt mer, ju närmare den främmande steg. Aurora förlorade ej sin takt; hon gjorde, vad jag i haste glömde att göra, hon bad honom vara välkommen:

»Välkommen? tack, sköna flicka. -- Vänngnelse över er!» lät det sakta inom hans blåaktiga ögonpar, under det hans blick flyktigt vilade på Aurora och Julianus, som stodo bredvid varann; och han hade tillägnat sig tilligen denna gång en plural mening med ordet er.

Denna pluralis gjorde, som jag sag, en önska välgörande verkan på Julianus. Han kunde icke förmå sig att hörbart yttra något, när han hälsade på henne, men hans glänsande och snabba ögonkast på baronen följdes likväl av en liten bugning med huvudet.

»Ni ämnar er upp på Omberg?» sade den främmande i en gladare tonart och vände sig till mig.

*Claes Adelsköld foto, Alvastra klosterruin nära Ömberg.
STF:s Årsskrift 1894.*

accno 185

restetiken hänför vattenfall och forsar till de utpräglade pittoreska motiven, de är livfulla, engagerande, och – koncentrerade. Det sublimala var måttlöst, omöjligt att famna och sammanfatta: vattenfallet däremot är ju sammanfattningens själva idé. Även om fjällvidderna och fjällmassiven i det öppna landskapet bäst svarar mot det sublimala princip torde det vara lätt att uppleva dessa forsar och fall som delaktiga av Det Sublima, trots att de har en gripbar gestalt. Tillämpar man Kants ord, kan man uppleva också forsar och fall i dessa årsböcker som delaktiga av det sublimala, genom att i dem se utflöden av en ändlös kraft och en outtömlig natur där människans behärskning begränsas till hennes möjligheter att med vilja och ansträngning ta sig fram till målen.

Trollhättefallen och deras centraleuropeiska motsvarigheter var autentiska sevärdheter i Enzensbergers mening – bilder tillgängliga i verkligheten och i medvetandet. De fanns som begrepp i ett givet kulturmönster och de fanns på kartan och inom räckhåll i terrängen. Man kunde uppsöka dem och avnjuta dem utan strapatser. Visserligen ingår också för fjällforsarna och fallen vägen dit – vildmarksfärden – som en förutsättning för upplevelsen. Men den utgör en omfattande egen del av äventyret, och den visualiseras inte. När den presenteras i bild ges emellertid också vildmarken gripbar gestalt.

Vildmark i egentlig mening, svårforcerad, kaotisk eller svåröverskådlig vildmark, förekommer annars sällan i årsbokens bilder; det är framför allt just vid forsarna den uppträder som den givna inramningen. Avstånd och dimensioner får sin sublimala och avklarade synlighet i fjälllandskapets vida obrutna rytmer, inte i fjällvandringens ideligen växlande terrängformationer. Storskogen skymtar framför allt i bilder från en skogsbrand – givetvis en beklagad katastrof – men också spåren av en naturkraft, lika obevlig som forsens vattenmassor. Och naturen som motståndare och partner finns med som en näraliggande konnotation i nästan alla övriga motivkretsar som efter hand dyker upp och berikar spektrum av turistmål: de mellansvenska kanalerna med deras vanligen idylliska hag- eller lövängsnatur som sluter upp tätt invid vattenskåran genom landskapet, ruinerna av Bohus fästning (omslaget 1891), av Alvastra kloster, Visby ringmur, Brahehus ruin, Visingsborg osv, där naturen reviderat människans intrång och stämt samman artefakt med natur. Däremot är det